

BACHELOR-/ FORDYPNINGSSOPPGAVE

Ungdom og identitet

Jeg konfirman? Hvem tok det valget?

En kvalitativ studie om noen/noe påvirker ungdommen i valg av kirkelig konfirmasjon, sett fra et rådgiverperspektiv.

Utarbeidet av:

Reidun Sperstad

Studium:

Rådgivning 2

Innlevert:

Vår 2013

Forord

Å skrive en bacheloroppgave har for meg vært en lang prosess, der lesing av faglitteratur og skriving har gått om hverandre. I skrivetørkeperioder, har litteraturen hjulpet meg på sporet videre i skrivingen. Og, motsatt.

Jeg ønsker å takke min søster og onkel for interessante og konstruktive diskusjoner om ungdom og identitetsutvikling, før og nå. Onkel: takk også for de to fjorårskonfirmantene du hjalp meg å finne.

At alle mine informanter stilte opp til intervju, og ga av seg selv, fortjener alle især en stor takk.

Jeg vil til slutt takke de supre lærerne jeg har hatt dette året på Nesna. Lisbeth og Marian: dere er unike i deres måte å imøtekomme mennesker på. Dere fikk klasserommet til å bli en trygg arena der alle ytret seg, og der mye læring har skjedd gjennom interaksjon mellom lærere og studenter. Tusen takk for et fantastisk år ved høgskolen i Nesna.

Vår 2013

NN

Sammendrag

Denne oppgaven har fokus på ungdom og identitet, sett fra et rådgiverperspektiv.

Identitetsutviklingen pågår for fullt i ungdomstiden, og det er mange valg som skal vurderes og tas. Ett av valgene er om ungdommen skal confirmere seg, eller ikke. Og, om det skal være kirkelig eller humanistisk confirmasjon.

Jeg jobber som diakon i den norske folkekirke.

Jobben som diakon ga meg tilgang til informanter av årets confirmanter. De skal confirmeres høsten 2013. En lærer i ungdomsskolen ordnet med to informanter som var confirmant i 2012.

Rådgivning:

Jeg har valgt å se på ulike rådgivningstradisjoner, da det vil være relevant for mine møter med informantene. Også i min jobb, der jeg er i relasjon og interaksjon med blant andre confirmanter ser jeg at rådgivningsteorier/tilnærming er viktig kunnskap. Mitt menneskesyn, og min teoretiske forståelse av hvordan og hvorfor vi mennesker handler slik vi gjør, er viktig i mellommenneskelige relasjoner.

Innovasjon:

Med bakgrunn i denne oppgaven, skal vi som jobber med confirmanter i menigheten se på vår praksis. Kanskje er det grunn som gir grunn for endring av praksis? Det har vært utrolig spennende å møte confirmantene, og lytte til dem. Jeg kommer til å følge opp våre to confirmanter. De har sagt seg villige til å komme på nytt intervju om et år. Da vil jeg bruke intervjuguiden som jeg nå har brukt på fjorårskonfirmantene. Kanskje finner jeg likhetstrekk hos disse to årskullene?

Vi kommer også, på bakgrunn av oppgaven, til å lage et spørreskjema til confirmantene. Det skal ha til hensikt å gi oss informasjon om hva som fungerer bra, mindre bra, og dårlig. Ut i fra det kan det være mulig å forbedre vår praksis, og gi et bedre tilbud til confirmantene.

Drøftinger i oppgaven gjør jeg ved hjelp av det som kom fram i intervjuene, sett i lys av teori og egne erfaringer.

Avslutningsvis vil jeg oppsummere mine funn, og se på om det kan være noe interessant og nyttig å forske videre på. Både for min egen del, arbeidsplassen min, og ikke minst fremtidige konfirmanter.

Jeg har ikke brukt noen spesifikke analytiske verktøy. Som uerfaren forsker og intervjuer, bygger jeg min analyse på generell lesing av materialet fra informantene. Ved gjennomgang av materialet, har jeg sett på likheter og ulikheter ved svarene om informantens livsverden i det hun/han skal ta valget om kirkelig konfirmasjon. Kvale og Brinkmann (2009) mener at man ikke skal blåse opp analysestadiet, og bruke for lang tid på akkurat det. Intervjuanalysen ligger et sted mellom den opprinnelige fortellingen fra informanten, og den endelige historien som jeg som forsker presenterer i oppgaven her.

Innhold

Forord.....	1
Sammendrag	2
1.0 Innledning.....	6
1.1 Bakgrunn	6
1.2 Avgrensning.....	6
1.3 Problemstilling.....	6
1.4 Oppgavens oppbygging	6
2.0 Begrepsavklaring	8
2.1 Identitet.....	8
2.2 Kulturell frisetting.....	8
2.3 Diakon.....	8
2.4 Rådgivning	8
2.5 Innovasjon	9
2.6 Informanten.....	9
3.0 Utgangspunkt for problemstilling	9
4.0 Teoretisk tilnærming om ungdom og identitet.....	9
4.1 Bronfenbrenners utviklingsteori	11
4.2 Giddens, Anthony.....	12
4.3 Erik Homburger Erikson.....	12
4.4 Ziehe, Thomas.	13
5.0 Rådgivningstradisjoner og tilnærmingperspektiver	13
6.0 Etske overveielser.....	17
7.0 Metode	19
7.1 Valg av metode.....	19
7.1.1 Det kvalitative forskningsintervju.....	19
7.1.2 Semistrukturert intervju.....	20
7.1.3 Fenomenologisk tilnærming.....	20
7.2 Intervjuguide	20
7.3 Forskningsprosessen	21
7.3.1 Forberedelser	21
7.3.2 Førforståelsen.....	22
7.3.3 Utvalg.....	22

7.3.4 Intervjuet	22
7.4 Reliabilitet og validitet i intervjuforskning	23
8.0 Presentasjon av de kvalitative forskningsintervjuene. Prøveintervjuet.	24
Intervjuene med årets konfirmanter.....	25
9. 0 Drøfting.....	26
10 Avslutning.....	30
Litteraturliste.....	31
Vedlegg 1.....	I
Vedlegg 2.....	II
Vedlegg 3.....	IV

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn

Etter å ha jobbet 25 år i eldreomsorgen, skiftet jeg jobb. Jeg har nå jobbet i ca. et halvt år som diakon i den norske folkekirke. Blant de ulike arbeidsoppgaver som jeg har, er konfirmasjonsundervisning en av dem. Det tok ikke lang tid før jeg begynte å undre meg hva det er som gjør at noen velger kirkelig konfirmasjon. Kan det være et upåvirket, selvstendig valg, eller står det noe/noen bak valget deres?

Dette er min første forskningsprosess på et profesjonelt nivå, og det er med skrekkblandet fryd og ydmykhet jeg trår inn i forskerfeltet.

1.2 Avgrensning

Tema for oppgaven er ungdom og identitet. For å avgrense begrepet *ungdom* har jeg valgt meg ut aldersgruppen «konfirmanter». Når ungdommen velger å konfirmere seg, er de 15-16 år, og valget er kirkelig eller humanistisk. Siden jeg jobber som diakon i den norske folkekirke, er det naturlig å ha fokus på valget av kirkelig konfirmasjon. For øvrig lettet det jobben med å finne informanter.

Innovasjonsperspektivet i oppgaven er de eventuelle funn som blir gjort. De vil bli behandlet i ettertid av oppgaven, og vies derfor ikke stor plass i oppgaven.

Jeg har bevisst valgt å se bort fra diagrammer og grafer grunnet oppgavens omfang.

1.3 Problemstilling

«Som diakon og sett fra et rådgiverperspektiv, undrer jeg om ungdom er kulturelt frisatt, eller om det er noe/noen som påvirker dem i valget av kirkelig konfirmasjon?»

1.4 Oppgavens oppbygging

Jeg starter oppgaven, etter innledningen, med en begrepsforklaring, og hva som er utgangspunktet for problemstillingen.

Så kommer det først et teorigapittel om ungdom og identitet. Her er relevant teori; Bronfenbrenner, Erikson Giddens, og Ziehe. De to sistnevnte har skrevet teori i nyere tid, men også Bronfenbrenner og Eriksons teorier er aktuelle i dag.

Så kommer det et teorigapittel om rådgivningsteorier/tilnæringsperspektiver. Jeg skriver om de fire hoved-tradisjonene: psykodynamisk, rasjonell/kognitiv, atferdsterapeutisk, og humanistisk. Jeg forsøker underveis å relatere rådgivningstradisjonene til oppgavens tema og

problemstillingen.

Etiske overveielser er viktig i denne oppgaven og er samlet i eget kapittel. Alt er anonymisert i oppgaven; det fins ikke navn på personer, menighet, skole, eller sted/by.

Så følger kapittelet om metode. Jeg gir en begrunnelse og beskrivelse av: det kvalitative forskningsintervju, semistrukturert intervju, fenomenologisk tilnærming, intervjuguiden, forskningsprosessen, reliabiliteten og validitet i forhold til oppgaven.

Presentasjon av de kvalitative forskningsintervjuene blir så etterfulgt av kapittelet med drøfting. Jeg drøfter en del underveis i oppgaven, men har også et eget kapittel for drøfting.

Til sist i oppgaven kommer avslutning, litteraturliste, og vedlegg.

2.0 Begrepsavklaring

Her følger en beskrivelse av begreper jeg bruker i oppgaven. Noen kommer til å bli mer utdypet i oppgaven.

2.1 Identitet

Jeg kommer i oppgaven til å ha fokus på identitet og identitetsutvikling i ungdomsårene, rundt konfirmasjonsalder. Identitet er dynamisk og i utvikling hele livet. Den er relasjonell og situasjonell, den berøres på så mange plan og arenaer, og den er i særskilt utvikling i ungdomsårene.

2.2 Kulturell frisetting

I moderne tid snakker vi om kulturell frisetting. Begrepet kommer fra den tyske professoren Thomas Ziehe. Han mener at vi på 1970- tallet fikk en endring i samfunnet. Vi går fra å være tradisjonsbundet «skjebnesamfunn» til å bli autonome «valgsamfunn». Tradisjonene føres ikke i like sterk grad videre i generasjoner, og den enkelte står friere enn før til å forme sitt liv.

2.3 Diakon

En diakon er leder av kirkens omsorgsarbeid. Ordet diakon kommer av det greske ordet diakonos som på norsk gjerne oversettes til tjener. Diakoni er omsorg for hele mennesket fra vugge til grav, både forbyggende og helende. Den har fokus på åpen og skjult nød. Det kristne menneskesynet ligger til grunn for tjenesten. Det er særlig den sosialpedagogiske rådgivningen som er relevant for diakoner.

2.4 Rådgivning

Rådgivning kan sees på som et paraplybegrep. Det kan innbefatte både terapi, rådgivning, konsultasjon, veiledning, systemrettet rådgivning og innovasjon, og undervisning. (Johannessen 2010, s. 20) I oppgaven vil ikke rådgiver være eksplisitt. Men, det er en del av min jobb som diakon å være mange av de punkter i paraplybegrepet rådgivning. Og, i møte og relasjon til medmennesker, har jeg god nytte av å kjenne til rådgivningstradisjoner og tilnæringsperspektiver. Det er sosialpedagogisk rådgivning som blir praktisert i min jobb, og som er relevant i denne oppgaven.

2.5 Innovasjon

Innovasjon som ”en planlagt endring som har til hensikt å endre praksis” (Johannessen 2010) er implisitt i denne oppgaven. Vi i menigheten kan bli bevisste på faktorer som påvirker valg som ungdom gjør. At det også dreier seg om mulige valg i systemnivå. At valg ikke alltid er enkelt, og for noen kan det være komplekst.

Jeg har et ønske om å videreutvikle denne oppgaven til et verktøy som vi kan bruke i konfirmantarbeidet. Presten som har konfirmantansvaret og jeg, skal til høsten ta utgangspunkt i denne oppgaven for så å lage en undersøkelse hvor vi får spurt konfirmantene om deres opplevelse av konfirmanttiden. Hva som var bra, mindre bra, og dårlig. På bakgrunn av besvarelsene kan vi gjøre endringer i praksisen i konfirmantopplegget.

2.6 Informanten

Jeg velger å bruke *informanten* om de jeg skal intervju. Ordet «informant» er et antropologisk faguttrykk, og er en fellesbetegnelse for folk man møter i felten og som man får informasjon av. Altså, det er informanten som skal gi meg ny kunnskap. (Nielsen 1996)

3.0 Utgangspunkt for problemstilling

Da vi startet konfirmantundervisningen i vinter, ble jeg overrasket over hvor stille, rolig og disiplinerte alle konfirmanter var. Både guttene og jentene. Men, det «bildet» endret seg etter hvert. De ble noe mer urolige og rastløse, og ønsket bare at undervisningen skulle bli raskt ferdig slik at de kom seg hjem. Det kan jo være utallige årsaker til det. Det at de ble kjent med hverandre, lederne, og kirken, en trygghet som gjorde at de turte vise sine holdninger, tanker, og verdier. Det kan ha vært en årsak. Mine refleksjoner av disse observasjonene, gjorde at jeg undret meg om de egentlig var til stede av egen fri vilje? Er de kulturelt frisatt, eller er det ennå slik at de lar seg styre av tradisjoner eller andre menneskelige forhold? Hvorfor velger de kirkelig konfirmasjon? Og, hva forventer de skal skje i konfirmanttiden? Dette er utgangspunktet for min problemstilling.

4.0 Teoretisk tilnærming om ungdom og identitet

Allerede i tidlig alder oppstår egen identitet, ved blant annet navnet vårt. I takt med tiden, miljøet, systemer, og relasjoner til andre mennesker eskalerer innholdet i vår identitet. (se fig.

4.1) Barn påvirkes av sitt miljø, og sine nærmeste omsorgspersoner. I dette samspillet påvirker de også tilbake til sine omsorgspersoner og miljøet. Etter hvert som barna blir eldre, er det samspillet med; venner, naboer, i barnehage, skole, fritidsaktiviteter, jobb etc. som påvirker og påvirkes. Det som i pedagogikken kalles sosialiseringssprosessen.

Identitet er et komplekst begrep og det er sammensatt. Kanskje er vi bærere av mange forskjellige identiteter? Identitet knyttes ofte til spørsmålet: «hvem er jeg»?

Hvordan blir vi den vi er?

Fig. 4.1 viser noe av det som gjør vår identitet.

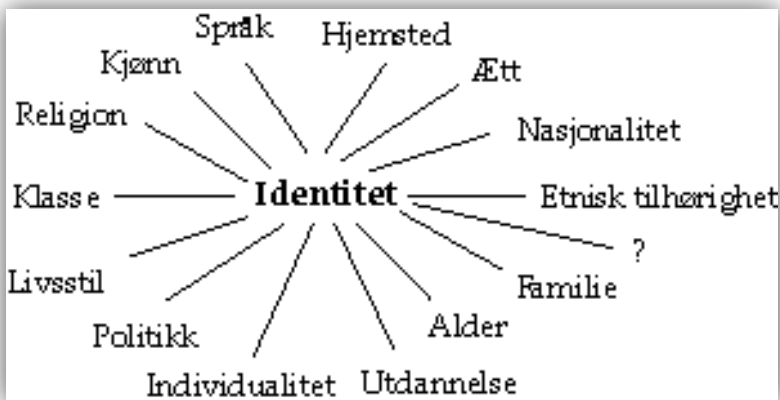

fig. 4.1¹

Det er skrevet mange teorier om identitet, og felles for de alle er at de handler om samspillet mellom det individuelle og det kollektive eller mellom individ og samfunn.

I boka *Utdanningsvalg* (2008) refereres det til P. S Jørgensen som sier at vi er gitt vår identitet ut fra en gitt kultur. Kultur og identitet inngår i et tett og komplekst samfunn, og forutsetter hverandre. Det vil m.a.o. si at identitet handler om prosesser og endringer. (Erik H. Erikson)

Av teoretikere som jeg finner relevant for min oppgave er Erikson, Ziehe, Bronfenbrenner, og Giddens. Disse teoretikerne sier noe om at jeg bør møte informantene mine både på et individnivå og systemnivå. Det som også er viktig, er å tenke *tid*. I hvilken tidsepoke levde og virket teoretikerne, og har teoriene relevans til dagens ungdom? Giddens og Ziehe er

¹ ? i fig. 1 åpner for flere alternativer.

teoretikere av nyere dato, mens Bronfenbrenner og Erikson er av noe eldre dato. Jeg har likevel funnet at alle disse fire teoretikerne har relevans i denne oppgaven.

4.1 Bronfenbrenners utviklingsteori

Uri Bronfenbrenner, (1917-2005) russisk/amerikansk utviklingspsykolog, har vært kjennetegnet av forsøket på å gi den sosiale interaksjonen mellom individ og kontekst en sentral plass i det økologiske system. Det økologiske perspektivet understreker helheten og sammenhengen i barns oppvekst og utvikling. Han beskriver miljøet som et sett av konsentriske sirkler og deler miljøet inn etter grader av nærhet barna er til de ulike abstraksjonsnivåer. Han skiller oppvekstmiljøet inn i en taksonomi med; mikro, meso, ekso, og makro- systemer. (Klefbeck & Ogden 2003)

Ifølge Bronfenbrenners teori må et barns utvikling forstås på bakgrunn av egenskaper ved barnet selv, og forholdene knyttet til disse fire nivåene:

Mikronivå: Det miljøet som er nærmest knyttet til barnet. Det kan være mor, fra, søsken, familie, naboer, venner og skole.

Mesonivå: Her finner vi barnets sosiale nettverk. For eksempel samarbeidet mellom skole og hjem og fritidsmiljøet. Kontaktene som knyttes mellom mikrosystemene kalles mesosystemforbindelse. Mengden og kvaliteten av disse er viktige for barns utvikling. (Klefbeck & Ogden 2003) Vi kan tenke oss at lærere/fotballtrener tar kontakt med foresatte og omvendt, og at det er et godt og ryddig engasjement fra alle parter.

Eksonivå: Representerer den tredje sirkelen i oppvekstmiljøet og kan defineres som formelle og uformelle miljøstrukturer som barn ikke er direkte deltakere i, men som allikevel påvirker deres utvikling. (Klefbeck & Ogden 2003: 57) Her kan vi tenke oss foreldrenes yrkesliv, skolen, boligstrøk, og kommunestyret.

Makronivå: Styring fra det nasjonale planet, som; storting, regjering, FNs barnekonvensjon, for å nevne noen (Klefbeck & Ogden 2003: 58) Disse styrer sosiale, økonomiske og kulturelle systemer som barnet implisitt er en del av.

Det økologiske perspektivet på barns utvikling har Bronfenbrenner (1977) beskrevet som en progressiv, gjensidig tilpasning mellom mennesker i utvikling, og det foranderlige miljøet som omgir det. Utviklingsprosessen påvirkes av sosiale relasjoner som oppstår i og mellom de

ulike miljøsettinger, men også av den større sosiale sammenheng som disse ”settingene” inngår i. Det kan være familie, skole, nabolag og i fritidsaktiviteter. Også indirekte forhold, slik som politiske beslutninger, kulturelle og samfunnsmessige hendelser, påvirker utviklingen. (Klefbeck & Ogden 2003:51)

Andreassen, Hovdenak, og Swahn sin bok *Utdanningsvalg* (2008) beskriver Giddens, Erikson, og Ziehe sin teori om identitet:

4.2 Giddens, Anthony

Britisk sosiolog, født: 18. januar 1938.

Tradisjonen er ikke lenger selvsagt som en identitetsdannende faktor. (Individets livsløp defineres ikke lenger av (familie)tradisjoner, men blir i økende grad bestemt av evnen til refleksjon)

Giddens hevder at identitet er et resultat av refleksive prosesser der individet konstruerer og rekonstruerer sin selvoppfattelse i lys av de impulser det får fra sine omgivelser.

Begrepet «selvidentitet» står sentralt hos Giddens. Selvidentitet betyr at de unge selv må skape sin egen identitet. Giddens beskriver identiteten som narrativ som inkluderer fortid, nåtid og individets foregripende fremtid.

Selvrefleksjon blir senmodernitetens viktige krav til den enkelte: individet må reflektere over hva det gjør, og hvorfor, hvem det er og hvem det ønsker å være; hvordan det skal presentere seg i ulike situasjoner.

4.3 Erik Homburger Erikson.

1902 -1994, psykolog, født i Danmark og oppvokst i Tyskland.

Mennesket er et individuell, biologisk, og sosialt og samfunnsmessig vesen.

Identitet er ikke statisk, men handler om prosesser og endringer; identitet er foranderlig.

Personlighetens vekst kan ikke skilles fra samfunnets forandringer. Selv om vi erkjenner betydningen av de tidlige barneår, nekter vi å akseptere at den tidlige barndommen bestemte alt senere.

I ungdomsårene (som er fase 5 i Eriksons åtte utviklingsfaser) utforsker barn sin uavhengighet og utvikler en følelse av selvtillit. Det er av stor betydning for den unges identitetsdannelse at individet får tid til å tenke seg om og forberede seg til det som skal komme.

4.4 Ziehe, Thomas.

Tysk professor i pedagogisk sosiologi. Født 1947.

Ziehe tematiserer forholdet mellom individ og samfunn, og subjektivitetens utvikling og vilkår for det moderne samfunn. Ziehe har produsert begrepet «*Kulturell frisetting*»:

Mindre sannsynlig i dag at yrkestilhørighet overføres fra far til sønn slik det var tidligere. Fremtiden vil av mange oppleves som lite forutsigbar, og dermed bidra til usikkerhet og frustrasjon. På den andre siden vil den kulturelle frisettingen også bidra til å skape flere muligheter for alternative valg og handlinger.

Noen vil finne dette frirommet for befriende fordi de ser muligheter til å få oppfylt sine ønsker. Og, for disse vil fremtiden by på sjanser og utfordringer.

For andre igjen vil de muligheter den kulturelle frisetting representerer, oppleves som vanskelig fordi de ikke vet hva de skal velge, eller kjenner konsekvensene av valgene de tar. Dvs. at jo mer individet fristilles fra tidligere etablerte sosiale og kulturelle erfaringsformer, desto mer av identitetsproblematikken blir henvist til egen refleksjon og mulighet for praksis og utprøving.

5.0 Rådgivningstradisjoner og tilnæringsperspektiver

Når jeg som diakon skal intervju informantene, er det interaksjon mellom meg selv og andre mennesker. Jeg bør da undre meg; hvilket pedagogisk grunnsyn har jeg for læring, utvikling, og oppdragelse? Hvordan tenker jeg om menneskets muligheter for å utvikle seg personlig og faglig i ulike kontekster? Det er ikke ofte det blir uttrykt eksplisitt, men rådgivningstradisjonene bygger på menneskesyn. (Johannessen 2010) Det fremgår av måten jeg som intervjuer *møter* informanten; min personlige og sosiale kompetanse, mine verdier, mine vinklinger på spørsmålene, mine reaksjoner og handlinger på informantens valg av svar.

Ulike rådgivningstradisjoner bør sees i lys av sin historiske og sosiale kontekst.

Nye metoder dukker opp, men ifølge Johannessen (2010) har de fleste sitt opphav fra fire hovedtradisjoner:

- *Den psykodynamiske tradisjon* (oppsto på 1880- tallet på grunnlag av forskning utført av Freud): personlighetsutviklingen vår bestemmes ut i fra den

måten våre psykoseksuelle utviklingsfaser forløper seg på, fra fødsel til skolealder. I voksen alder blir vår personlighet og handlinger i stor grad bestemt av ubevisste tanker og følelser fra vår fortid, blant annet angst og konflikter som er blitt fortrent. Hvis jeg ser på informantene fra en psykodynamisk tradisjon vil jeg forsøke å stille spørsmålene på en slik måte at de blir bevisst sin egen atferd og bevisst på hva de sier, hvordan de handler, tenker og føler. På den måten er psykodynamisk tradisjon individualiserende, og konteksten rundt blir ikke berørt.

- *Rasjonell/kognitiv tradisjon.* Vi lærer og utvikler oss gjennom de prosessene som skjer i hodene våre. Med ytre stimuli og systematisk tenkning lagrer vi kunnskapen i hukommelsen. Vår søken etter kunnskap bør drives av indre motivasjon. Selvledelse vektlegges, det å kunne organisere og styre seg selv, løse problemer, mestre situasjoner, og kommunisere i ulike kontekster. Eide & Eide (2007, s. 352) I Johannessen (2010) nevnes ulike tilnærminger innen rasjonell/kognitiv tradisjon: rasjonell-emosjonell terapi (RET) ved A. Ellis, realitetsterapi (REAL) ved W. Gasser, og transaksjonsanalysen (TA) ved Eric Berne og T. Harris. Disse teoriene har til felles at de ser på menneskets evne til å kunne overvinne emosjonelle problemer ved at vi mobilisere våre logiske evner. Sett fra en rasjonell/kognitiv tradisjon kan man gi direkte råd, og prøve å få informantene til å se realiteten, maksimere fornuften, og tenke rasjonelt. Altså; ikke hvordan vi har det, men hvordan vi tar det!
- *Atferdsterapeutisk tradisjon,* ved opphavsmenn som J.P. Pavlov, J.B. Watson, og B.F. Skinner. Her vil man se det som et mål å endre atferd uavhengig av spekulasjoner om psykiske årsakssammenhenger. All atferd er lært, og styrt av stimuli, respons og miljøbetingelser. Da all atferd er lært, kan derfor atferd avlæres eller ny-læres. Hvis jeg som diakon ser på informantene ut i fra en atferdsteoretisk tradisjon vil observasjon av hendelser og atferd være viktig for å kartlegge forekomsten av den uønskede atferden. Jeg og informantene jobber sammen om å finne mål for endring, og min rolle blir å anvende forsterkningsprinsippene for å nå målet. Det kan være belønning (ros, godter, privilegier), straff, ekstinksjon (ifølge teorien vil uønsket atferd bortfalle når den blir ignorert).

- *Humanistisk tradisjon*, med tilnærminger som “Carkhuffs problemløsningsmodell”, “Klientsentrert terapi” ved C. Rogers, “Eksistensiell” ved S. Kierkegaard, “Salutogenese” ved Antonovsky, “Økologi og Økosystemer” ved U. Bronfenbrenner, Paulo Freire ved “Frigjørende pedagogikk”. En sammenfatning av disse tilnærmingene i humanistisk tradisjon er at mennesket er godt fra naturens side, og at vi har en innebygd evne til å realisere våre muligheter og til å leve på en fredelig, produktiv og kreativ måte. Vi har tro på at livet gir mening, og måten vi velger å forholde oss til livet på avgjør hvor meningsfylt livet blir for den enkelte. Vi lærer og utvikler oss i et interaktivt samspill i ulike kontekster, der rammene/miljøet rundt oss er med og påvirker oss. Og, vi påvirker rammene/miljøet. Her ligger muligheten til å få informasjon fra informanten ved å fokusere på spørsmålene, og fylle inn med ekstra spørsmål underveis. Jeg får her i oppgave å bevisstgjøre informanten, og gi han/hun en adekvat forståelse av intervjusopplegget fra begynnelse til slutt.

Å befinne seg i bare en av disse pedagogiske rådgivningstradisjoner, vil være vanskelig. Noe bra og noe mindre bra vil det være i alle, så jeg tenker at jeg befinner meg litt i alle leirer. Eklektikere kalles det i terminologien, og de tror det er noe å hente i fra flere ulike teorier. (Johannessen 2010, s. 26) Det som er viktig når man er eklektisk, er å begrunne og forklare sine valg av de ulike teorier. Jeg har et syn på mine medmennesker at de er gode til det motsatte er bevisst, og at de fleste har en iboende styrke og mestringstrang til å ville klare av med sine utfordringer. Noen klarer seg fint på egen hånd, og andre må ha hjelp i enkelte livssituasjoner. Gjennom bevisstgjøring kan vi få kunnskap om oss selv, bygge opp vår personlige kompetanse. Jeg mener vi skal ha respekt for enkeltmennesket, og dets levde liv. Det vil være mulig å hjelpe, løfte, motivere til endring, uansett hvilket liv medmennesket har levd. Humanismen vil derfor være en teoretisk tilnærming for meg. Vi er fra fødselen av et enkeltindivid som er utstyrt med evner og muligheter, men som trenger støtte og hjelp for å utvikles. Dette skjer i interaksjon med omverden. Først de nære omsorgspersoner, og siden gjelder det familie, venner, naboer, lokalsamfunn, og implisitt nasjonale styringsmakter. I metaforisk tale sier Berne (Johannessen 2010, s. 44): “alle barn er født “prinsesser og prinser”, men at foreldre og miljøet snart forvandler dem til frosker.” I et godt og sunt

samspill, tenker jeg at vi må være bevisste på at vi påvirker barn/unge, og at barn/unge påvirker oss.

Så er det slik at vi av og til gjør ting ut i fra betinging. At det er elementer fra atferdsterapien som jeg finner interessant. Når det gjelder læring, utvikling og handlinger, så hender det at vi gjør det ut i fra betinging. I arbeidslivet forekommer det at jeg handler på bestemte måter, da jeg vet at det kommer positive respons. Jeg kan, i enkelte tilfeller, tenke, handle og reagere ulikt, om det er forsterkninger tilstede eller ikke. Jeg tenker meg at jeg har iboende en mekanisme som ønsker respons i form av mine handlinger. At min måte å møte utfordringer på, kan, i visse tilfeller, påvirkes av forsterkninger. Som da jeg var lita og gikk på søndagsskole nesten utelukkende for å fylle epletreet opp med epler (klistermerke-epler). Eller at det er en «noe kjedelig»-jobb som skal gjøres på jobben, og sjefen frister med pizza når jobben er utført. Og, siden jeg er glad i pizza, så er det klart at jobbinga blir mer lystbetont. Sjefen får gladere arbeider, jobben blir lystbetont, og jeg blir, om mulig, enda mer fornøyd med sjefen min. Nå er det ikke alltid slik, selvfølgelig. Men, i enkelte tilfeller ser jeg at jeg kan la meg styre av stimuli og respons. Så, det er ikke fremmed for meg at vi i læring, jobb, handlinger etc. gjør det ut i fra atferdsteoretisk tradisjon.

I mitt møte med informantene kan jeg bruke sosial forsterkning i form av oppmuntring, motivering og ros og anerkjennelse.

Når det gjelder rasjonell/kognitiv tradisjon, så synes jeg at det har mange elementer i seg fra humanistisk tenkning. Fra min tenkning blir det derfor vanskelig å definere rasjonell/kognitiv tradisjon eksplisitt fra humanistisk tradisjon. Vi mennesker har iboende valgmuligheter, og vi kontrollerer selv våre ideer, holdninger, følelser, og handlinger. (Johannessen 2010, s. 41) Hvis jeg skal kunne overvinne emosjonelle problemer, skjer det ved at jeg mobiliserer mine logiske evner. (Johannessen 2010) Hvis jeg skal intervju informantene ut fra en kognitiv/rasjonell tradisjon, vil jeg se på informanten som en fornuftig, reflektert og rasjonell person. Jeg kan hjelpe informanten til å reflektere over realiteten; ved å stille de «rette» spørsmålene. Gjennom refleksjon kan informanten bli bevisst sine valg, og det rasjonelle blir mer synlig.

For å summere min tilnærming til ulike rådgivningstradisjoner, så ser jeg at det er mange faktorer som spiller inn. Min egen oppdragelse, mine erfaringer, verdier, kunnskap, opplevelser, mennesker, kulturen og miljøet rundt meg, er med på å avgjøre hvordan jeg

tenker om verdier, holdninger, læring, utvikling, og hvordan vi agerer. Også de ulike teorier jeg har lest og funnet interessant, er nyttig og aktuell for meg, vil være med å forme min rolle som diakon og intervjuer. Kanskje ikke bare rollene, men faktisk for meg som privatperson. Jeg har det også med meg i hverdagen, og det former meg nok som person etter hvert som jeg får ny og mer innsikt i teorier.

Jeg synes det er vanskelig å se meg selv innenfor bare en av rådgivningstradisjonene, slik at i denne oppgaven kommer jeg nok til å ha en innfallsvinkel fra flere teorier, altså eklektisk. Men, hovedtyngden vil være på det humanistiske. Og, mitt ønske for informantene er at de kjenner seg respektert og anerkjent i møte med meg!

6.0 Ethiske overveielser

Intervju er et samspill mellom to eller flere aktører.

Å møte *en annen* i en intervjusituasjon der jeg er intervjuer, aktualiserer og fordrer at jeg gjør meg etiske refleksjoner. I møte med informanten bør jeg først bli kjent med meg selv. Hvilke verdier, holdninger og personlig kompetanse har jeg. Hvorfor og hvordan ønsker jeg å møte informanten? Jeg ønsker kunnskap som informanten kan gi meg. Jeg våger, og informanten våger i møte med meg, å gi av sin kunnskap. Det er stort! Det er spennende og givende å få være med på en slik reise som akkurat disse forskningsintervjuene har vært.

Asymmetrien i maktforholdet mellom meg og informantene har jeg hatt fokus på før og under intervjuene. Jeg er den som har vitenskapelig kompetanse, kontroll over spørsmålene, er den voksne og profesjonelle. Her er asymmetrien stor, og det er viktig at jeg er bevisst på det! Jeg har prøvd å minimere asymmetrien, og tilstrebet symmetriske relasjoner, ved å la informantene få så mye og adekvat opplysning om intervjuet som mulig. Ved at jeg ser på min informant som en likeverdig samtalepartner, og kongruent anerkjenner informantens svar, kan jeg håpe på at svarene er troverdige. For det er ingen tvil om at informanten sitter også med en del makt, i forhold til at han/hun kan gi de svar de vil. Kanskje møter de opp og synes det hele er en lek. At svarene de gir er noe de absolutt ikke mener. Jeg tror at ved å ta informanten vel imot, både før og under intervjuet, samt å holde de oppdaterte og gi rikelig informasjon, så kommer informasjonen til å være rimelig sannferdig.

Helt fra starten har mine informanter fått informasjon både i muntlig og skriftlig form. Iflg. Barneloven har unge etter fylte 15 år rett til selv å velge om de skal melde seg inn eller ut av foreninger, og foreldre skal gi unge stadig større selvråderett med alderen fram til det er

myndig. (Lovdata.no, udat.) Det er likevel etisk riktig å få samtykkeerklæring fra foreldre/foresatte når man skal gjennomføre forskningsintervju.

Jeg har lagt ved samtykkeerklæring fra foreldre/foresatte. (vedlegg 1) Både foreldre og informant har skrevet under, og det tenker jeg er bra. Da er de forberedte på hva som skal skje, sin rett til å trekke seg uten konsekvenser, og at personvernet er tatt hensyn til. Det handler også om anonymiteten deres, hvorfor denne oppgave, og taushetsplikten min. Kvale & Brinkmann (2009) sier at man bør ta hensyn til etiske problemer helt fra begynnelsen av undersøkelsen til den ferdige rapporten. Det tenker jeg er viktig både for meg selv, og informantene i særdeleshet.

Jeg fortalte mine informanter om mitt mål med intervjuene. Det er å få innsikt i hvordan nåtidens konfirmanter tenker rundt det å konfirmere seg kirkelig. Og, hva som er avgjørende når dette valget tas?

Det vil ikke være spor av hverken navn på personer, skole, menighet, eller stedsnavn i denne oppgaven.

Jeg har prøvd å være bevisst på at jeg går inn i informantens verden med mine erfaringer, holdninger og verdier. Det er ikke helt enkelt å sette de til side, men for å få kunnskapen fra informanten, er det en fordel at jeg er «så tom» som mulig. Jeg bør være *aktiv lytter* (i pedagogisk terminologi), være tilstede i intervjuet, følge på med flere spørsmål der jeg ser det er mer å hente. Carl R. Rogers (1962) sier noe om hvordan en rådgiver kan lykkes i møte med et annet menneske. Han mener det er tre grunnleggende kvaliteter en rådgiver bør besitte; ha empati, være kongruent, og ha en ubetinget positiv aktelse for den jeg møter. Dette er tre kvaliteter jeg også mener er viktig i mitt møte med informantene.

Forskningsprosjekter ved universitet og høyskoler skal meldes inn til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD). Jeg meldte mitt inn, og fikk rask tilbakemelding. (se vedlegg 2) I følge tilbakemeldingen er ikke mitt prosjekt meldepliktig. Jeg har ikke elektronisk personidentifiserbare opplysninger, eller sensitive opplysninger som systematiseres i et manuelt personregister. Jeg har ikke brukt lydbånd, eller skrevet navn på informantene noen steder.

Det eneste navngitte papir, er samtykkeerklæringen. Den ble makulert rett etter intervjuene med informanten til stede.

Dermed er alt anonymisert og ikke sporbart.

7.0 Metode

«Hvis du vil vite hvordan folk oppfatter verden og livet sitt, hvorfor ikke spørre dem?» (Kvale & Brinkmann 2009)

Joda, vi samtaler. I dagliglivet i hjemmet, på jobben, hos venner, naboer etc. Her gjelder ofte den uformelle samtalen. I faglig sammenheng kan man blant annet se på en samtale som et forskningsintervju. Hos Kvale og Brinkmann (2009) kan man lese at forskningsintervju har som mål å produsere kunnskap. Det er en profesjonell samtale, et intervju, der det konstrueres kunnskap i samspill eller interaksjon mellom intervjueren og informanten.

Forskningsmetoder blir ofte gjort som kvantitative eller kvalitative metoder. Den kvantitative metoden er opptatt av tall og statistikker. Hvor mye som finnes av noe, og tilskrive noen egenskaper en bestemt tallverdi som muliggjør å bearbeide innsamlet data statistisk.

(Brinkmann & Tanggaard 2012) Dette kan gjøres med et spørreskjema, ved brev, telefon, data, etc.

Den kvalitative metoden søker å forstå mennesket i kontekst, og i sosiale prosesser. Man søker å forstå hvordan mennesker tenker, føler, handler, lærer, og utvikles. (Brinkmann & Tanggaard 2012, s. 12).

7.1 Valg av metode

7.1.1 Det kvalitative forskningsintervju

Min problemstilling belyses ved et kvalitativt forskningsintervju. For å finne ut om konfirmantene tar valg ut fra sin autonomi, eller om de blir påvirket av noe/noen, har jeg valgt å bruke det kvalitative forskningsintervju som metode.

«Det kvalitative forskningsintervjuet søker å forstå verden sett fra intervjupersonens side.» (Kvale & Brinkmann 2009, s.21)

Kvalitativ forskningsintervju skiller seg fra en vanlig dagligdags samtale, med at den er planlagt på en profesjonell måte.

Formålet for intervjuet, er for meg å få kunnskap om konfirmantenes valg av kirkelig konfirmasjon. Hvilken opplevelse de har av valget de tok som kirkelig konfirmant, og om valget var påvirket av noe/noen.

7.1.2 Semistrukturert intervju

Jeg vil bruke semistrukturert livsverdenintervju i denne oppgaven. Det brukes når temaer fra dagliglivet skal forstås ut fra informantens livsverden. (Kvale & Brinkmann 2009). Jeg søker å innhente beskrivelser fra informantens livsverden. Jeg har et mål med intervjuet; ny kunnskap. Et semistrukturert intervju er verken en vanlig samtale eller en lukket spørreskjemasamtale. Det skjer i overensstemmelse med en intervjuguide (se pkt. 7.2) som sirkler inn bestemte temaer, og som kan inneholde forslag til spørsmål. Det er åpent for oppfølgingsspørsmål om nødvendig.

7.1.3 Fenomenologisk tilnærming

Fenomenologien ble grunnlagt av Edmund Husserl rundt år 1900. Til å begynne med var det fokus på bevissthet og opplevelse av fenomener. Husserl samarbeidet med Martin Heidegger, og sammen utvidet de begrepet til også å omfatte menneskers livsverden. Fenomenologien er et begrep i kvalitativ forskning som peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra informantens egne perspektiver. Jeg beskriver verden slik den oppleves av informanten, ut fra den forståelse at den virkelige virkeligheten er den vi mennesker oppfatter.

Denne fenomenologiske tilnærmingen vil være relevant i min oppgave. Jeg kommer ikke til å forklare hva informantene sier til meg. Jeg kommer til å beskrive dem, og undre meg/reflektere over svarene.

7.2 Intervjuguide

Noe som kan hjelpe meg i arbeidet med å strukturere intervjuforløpet, er en intervjuguide. I en intervjuguide skiller man mellom intervju- og forskningsspørsmål. Forskningsspørsmålet fungerer sjelden som et godt intervju spørsmål. Det er gjerne en hypotese som ofte søker forklaringer på bestemte fenomener, prosesser, og sammenhenger. Intervju spørsmålene søker mot konkrete beskrivelser av fenomenet. (Brinkmann & Tanggaard 2012). Det at jeg benytter meg av den semistrukturerte intervjuformen, intervju med en viss grad av struktur, vil intervjuguiden inneholde en oversikt over temaet, og forslag til spørsmål. (Kvale & Brinkmann 2009). Det gir meg en begynnelse og en slutt på intervjuet, spørsmålsformuleringer (åpne eller lukkede spørsmål), rekkefølge på spørsmålene, og fokus på temaet. Som skrevet i pkt. 7.1.2, så er det åpent for oppfølgingsspørsmål om nødvendig. Intervjuguiden vil også gjøre det lettere for meg når jeg skal analysere/gjennomgå resultatene. En intervjuguide skiller altså mellom forskning- og intervju spørsmål. Jeg formulerte hver sitt

forskningsspørsmål til års- og fjorårskonfirmantene. Dette på grunn av funn jeg gjorde hos fjorårskonfirmantene, som jeg for øvrig intervjuet først. Jeg har derfor valgt å kalle det første forskningsintervjuet for et prøveintervju. Et prøveintervju er en måte jeg kan få inntrykk av om spørsmålene virkelig fanger opp det som jeg er ute etter å undersøke. (Dalland 2007). Kunnskapen jeg fikk, gjorde at jeg måtte gjøre endringer i intervjuguiden til årets konfirmanter. Jeg har derfor to forskningsspørsmål, og 6-7 intervju spørsmål i intervjuguiden. (vedlegg 3) I tillegg kommer oppfølgingsspørsmål.

7.3 Forskningsprosessen

Forskningsprosessen starter lenge før selve intervjuene. Og, de ulike faser i forskningsprosessen bør planlegges nøye før man går i gang med selve intervjuet. (Kvale & Brinkmann 2009) Som «uerfaren forsker», tenker jeg at jeg har mye å gå på når det gjelder planlegging. Jeg kunne med fordel ha lest mer faglitteratur i forkant av intervjuene. Særsilt om det å være bedre forberedt på tiden *etter* intervjuene. Hvordan analysere? Finne gode verktøy for å analysere; blant annet ved å kategorisere spørsmål og svar. Jeg har endt opp med ikke å analysere i denne oppgaven, men heller drøfte spørsmål og svar. Begrunnelsen for det, er at materialgrunlaget for å kategorisere svarene fra informantene, er nokså lite. Jeg har laget kun ett forskningsspørsmål, og 6-7 intervju spørsmål til årets konfirmanter. Og, det samme antall til fjorårskonfirmantene. Så, på grunnlag av lite intervjumateriale, så nøyer jeg meg med å gjennomgå spørsmål og svar i drøftingen.

Men, min forskningsprosess startet i ihvertfall rett i flg. Kvale og Brinkmann (2009). Nemlig med et tema; *ungdom og identitet*. For å avgrense temaet, valgte jeg å sirkle meg inn på ungdommers eget eller påvirket valg av kirkelig konfirmasjon. Kvale og Brinkmann (2009) sier at jeg bør kartlegge undersøkelsens hvorfor- og hva- spørsmål før jeg velger metoden. Altså, klargjøre mitt formål med oppgaven, og hva det er som skal undersøkes.

7.3.1 Forberedelser

Mitt tema er *ungdom og identitet*, med avgrensning til fenomenet; ungdommens eget/påvirket valg av kirkelig konfirmasjon. Jeg foretok prøveintervju (se pkt. 7.2) på to fjorårskonfirmanter. De ble utvalgt av kontaktlæreren deres, og intervjuene ble holdt i skolen til informantene, i skoletiden. Kontaktlærer ordnet også det formelle i forhold til skoleledelsen angående intervjuene, samtykkeerklæring fra foresatte, avsatte tid til informantene, samt ordnet egnet lokale.

Årets konfirmanter ble utvalgt i vårt eget konfirmanthull på min arbeidsplass. Det ble gitt godkjennelse av sognepresten.

7.3.2 Førforståelsen

Jeg er bevisst på at jeg kommer til å bli utfordret i forhold til min førforståelse. Som forsker vil man alltid stille med en førforståelse i møte med informantene og det innsamlede materiale. Mine oppfatninger og meninger jeg på forhånd måtte ha om fenomenet som det skal forskes på. (Dalen 2004). Jeg har selv vært konfirquant i den norske statskirke, dog er det lenge siden. Jeg prøvde, før intervjuene, å blokkere mine refleksjoner om den gang jeg tok valget om kirkelig konfirmasjon.

7.3.3 Utvalg

Jeg har tatt et strategisk utvalg av informanter. Det vil si at jeg på forhånd har plukket ut informanter som jeg mener har noe spesielt å bidra med i oppgaven. Informanter som jeg tror kan gi meg kunnskap om akkurat det fenomenet jeg er ute etter. (Dalland 2007). Og, da ble det konfirmanter. Jeg har intervjuet to fjorårskonfirmanter (ei jente og en gutt), og tre av årets konfirmanter (to jenter og en gutt). Fjorårskonfirquantene går på en ungdomsskole i byen, og ble utvalgt av kontaktlæreren deres. Han ordnet også med foreldresamtykke av disse informantene. Informantene av årets konfirmanter, ble plukket ut fra en av mine konfirquantgrupper i menigheten hvor jeg jobber. Mange ønsket å delta, så det var greit å finne informanter. Jeg hadde ingen relasjon til noen av informantene. De to fjorårskonfirquantene var ukjente for meg. Og, de tre av årets konfirmanter plukket jeg ut så tidlig i konfirquanttiden at jeg ikke hadde fått noen relasjon til noen av dem. Ingen forhåndsopplysninger om verken navn eller stand før utvalget. Dette gjorde jeg bevisst, da jeg ikke ønsket å la noe påvirke meg når jeg skulle intervju informantene. Dette tror jeg styrket reliabiliteten.

7.3.4 Intervjuet

Jeg startet prosessen med å gjennomføre et såkalt prøveintervju, der jeg fikk testet ut spørsmålene samt få trening i en intervjusituasjon. På bakgrunn av tilbakemeldingen fra informantene foretok jeg noen endringer i intervjuguiden. (Dalland 2007).

Alle intervjuene ble gjennomført ansikt til ansikt, og Pring (2005) sier dette kan øke sjansen for å komme nær informanten og innhente dyptgående informasjon.

Når jeg tok imot informantene, hadde vi litt uformelt snakk, og de fikk tilbud om drikke. Før intervjuene hadde jeg hengt jakken over en stol, og lagt papirer på bordet der jakken hang. Jeg

gikk sist inn i møterommet, og på den måten kunne informanten få velge plassering først. Informanten bør få bestemme hvilken avstand han/hun vil ha til meg som intervjuer.

Jeg sørget for å rydde «rom for tid», altså ingen skulle forstyrre oss under intervjuene. Lokalet bestilte jeg i god tid, og ingen avtaler, møter eller telefoner skulle rettes mot meg i den tid intervjuene pågikk. Det var stor forståelse fra mine kolleger. Nå pågikk intervjuene i min fritid, men på min arbeidsplass. Derfor så jeg det som viktig at alle på arbeidsplassen var klar over hva som skjedde de timene jeg var på arbeidsplassen, men likevel ikke tilgjengelig for dem.

I samtykkeerklæringen står det at intervjuene vil ta ca. 15-20 minutter. Når informantene møtte til intervju, sa jeg at jeg hadde all den tid de selv ville bruke. Dette fordi jeg gjorde det på min fritid, og ledelsen ikke la opp til pålagte møter og lignende den tid intervjuene pågikk.

Under intervjuene prøvde jeg å være bevisst på min kommunikasjon med informantene. Både verbal og nonverbal.

Jeg gjorde ikke opptak underveis, men noterte ned på ark det informanten sa. Dette ble de godt informert om på forhånd.

Jeg gjennomførte alle intervjuer med å stille spørsmålene i intervjuguiden, men kom også med tilleggsspørsmål.

7.4 Reliabilitet og validitet i intervjuforskning

Reliabilitet og validitet er noe man må forholde seg til i alle forskningsprosjekter. Ordene kan i konvensjonell betydning være pålitelighet og gyldighet. (Kvale & Brinkmann 2009, s. 249). Reliabilitet sier noe om forskningsresultatenes konsistens og troverdighet. Kan resultatet av min forskning reproduseres på andre tidspunkter av andre forskere? (Kvale & Brinkmann 2009). Det handler om de svar som informanten gir. Vil de være identisk uansett tid og hvem som intervjuer? Og, det handler om hvordan jeg stiller spørsmålene. Er jeg «til stede» og kan supplere med oppfølgingsspørsmål der det vil være relevant? Jeg må vite hvilke deler av svarene jeg skal/skal ikke tolke og kommentere. (Kvale & Brinkmann 2009). Reliabiliteten til mine informanter har jeg tenkt på. Konfirmanter, de er jo absolutt relevant for problemstillingen og tema i oppgaven. Min egen person spiller inn i reliabilitetsspørsmålet. Er jeg «tabula rasa»? Nei, på ingen måte! Jeg er med i prosessen med min førforståelse,

personlige kompetanse og ferdigheter. Min bevissthet om dette kan styrke reliabiliteten av resultatet. Det som svekker reliabiliteten i min oppgave, kan være at jeg skrev ned svarene etter hvert som jeg fikk dem. Er jo ikke helt sikkert at jeg fikk nedskrevet alt de sa.

Er min forskning valid, gyldig? I en bred fortolkning har validitet å gjøre med i hvilken grad en metode undersøker det den skal undersøke. I hvilken grad mine observasjoner faktisk reflekterer de fenomener eller variabler som jeg ønsker å vite noe om. I denne brede oppfattelsen av validitet, kan den kvalitative forskningen i prinsippet gi gyldig vitenskapelig kunnskap. (Kvale & Brinkmann 2009).

8.0 Presentasjon av de kvalitative forskningsintervjuene.

Prøveintervjuet.

Jeg har valgt å lage prøveintervju. En forstudie som gir meg et inntrykk av om spørsmålene jeg har laget fanger opp det jeg ønsker å undersøke. (Dalland 2007). Jeg intervjuet to informanter, en jente og en gutt, som konfirmerte seg kirkelig for ca. ett år siden.

Når det gjelder forventningene til konfirmasjonen, sier begge informantene at de trodde det skulle bli kjedelig med undervisningen, men at de gledet seg til å bli feiret på sin store dag. Da jeg spurte om hva som var bra, sto det ikke til forventningene. De hadde nemlig ikke hatt det kjedelig, men opplevd konfirmanttiden som veldig bra; nye venner, koselig, og sosialt. De kunne faktisk tenkt seg å få enda flere venner enn de fikk.

Hvordan reflekterte de seg fram til valget av kirkelig konfirmasjon? Her bruker begge informantene litt tid til å reflektere. De kommer begge fram til at det er tradisjonsbundet. Og, i den grad det har vært snakk om konfirmasjon i hjemmet, er det eksplisitt kirkelig konfirmasjon. På mitt oppfølgingsspørsmål; «tror du valget ditt ville sett annerledes ut om det hadde vært satt fokus på humanistisk konfirmasjon i hjemmet?», svarte begge at det trodde de ikke. Kanskje, kom det fra den ene informanten, men like etterpå; «nei, jeg ville valgt kirkelig.»

Hvilke andre personer tror du medvirket til ditt valg? Uten refleksjoner sier begge at ingen medvirket i valget. For å se sirkulært og systemorientert på det, spør jeg: «Hva med venner, familie...?» Og, her kommer det mest signifikante i prøveintervjuet; nemlig de funn jeg gjør meg.

- Venner er ikke avgjørende for deres valg. «Vi snakket sammen, men mitt valg var ikke påvirket av hva mine venner mente.», sa begge informantene. Den ene informanten hadde to nære venner, og de konfirmerte seg humanistisk.
- Begge informantene kom med enda en interessant opplysning. Besteforeldre, og da i særdeleshet bestemor, var implisitt med å påvirke valget av kirkelig konfirmasjon. Relasjonen til besteforeldrene var veldig god hos begge informanter.

Dette er funn som jeg finner interessant i forhold til problemstillingen. Fra informantens livsverden er begge kulturelt frisatt til å ta valg ut i fra sin autonomi. Men, besteforeldre er likevel implisitt medvirkende til valget. Den ene informanten sier at: «bestemor sa hele tiden at hun gledet seg til å gå i kirken, og se meg i den hvite kappen». Ja, hvem lar seg ikke påvirke når bestemor sier noe slikt?

Til sist ønsket jeg å høre om de ville valgt det samme om igjen, og begrunne svaret. Det var ikke store avvik fra svarene her heller. Begge informantene var godt fornøyde med konfirmasjonsdagen sin, og ville *uten tvil* ta samme valget igjen.

Noen av svarene: «Det var koselig og fint», «hyggelig å bli kjent med kirka og presten», «det var noe rolig og godt over det å være i kirken», «jeg fikk trøst, og følte ro og velbehag av å være i kirken».

Intervjuene med årets konfirmanter

På bakgrunn av de funn som ble gjort i prøveintervjuet, så endret jeg litt på spørsmålsformuleringen til årets konfirmanter. Oppfølgingsspørsmålene ble nok også påvirket av de funn som ble gjort i prøveintervjuene. Det er to jenter og en gutt blant informantene. Deres relasjon til kirken er unisont; dåp, konfirmasjon, begravelser, og gudstjeneste på julaften.

På spørsmål om forventninger til den kirkelige konfirmasjonen, sier en av informantene: «ikke noen forventninger». En annen sier: «undervisning med fokus på etikk og menneskerettigheter». Den tredje sier: «Lære om kristendom, og se hvordan de kristne lever».

«Hvorfor har du valgt å konfirmere deg i kirken?», spurte jeg. Alle tre svarte at det var tradisjon. To informanter hadde diskutert det grundig med sine foreldre, for- og imot kirkelig konfirmasjon. En informant sier at «Det er en god stemning i kirken, og det er mere ekte».

Hvilke hensyn er da viktige når konfirmantene skal ta et slikt valg? Svarene ble: «at det er mitt eget valg», «At jeg vet hva jeg selv står for».

Her følger jeg opp med sirkulære spørsmål: «Tenker du det er andre personer, venner eller familie, som du tar hensyn til?» Som i prøveintervjuene svarer de at valget blir ikke tatt på grunnlag av hva vennene mener. To av de tre informantene sier at bestemors mening om kirkelig konfirmasjon blir tatt hensyn til.

Til sist spurte jeg om valget av kirkelig konfirmasjon hadde vært det rette for dem. En svarer «Ja». To informanter har tvilt underveis. De ville gjerne lært mer om menneskerettigheter, etikk, kommunikasjon, og rettferdighet. Og, de syntes undervisningene tok mye tid. I et oppfølgingsspørsmål svarte de at det ofte kolliderte med annen fritidsaktivitet.

9.0 Drøfting

Jeg vil i dette kapittelet se på om bruken av teori, og metoden jeg har brukt i de kvalitative forskningsintervjuene, har vært relevante i forhold til tematikken og problemstillingen. Jeg vil også reflektere over intervjuene med konfirmantene, og se om de gir noe svar på problemstillingen.

Jeg har valgt å reflektere over mitt ståsted i rådgivningstradisjonene, og har gjort meg etiske betraktninger i oppgaven. Jeg bør, i møte med informantene, være bevisst min måte å møte dem på. Greta Skau (2005, s. 60) mener at min personlige kompetanse avgjør hvem jeg lar den andre være i møte med meg. Jeg bør være empatisk, autentisk, og det bør være samsvar mellom det jeg sier, og det jeg viser med gester og mimikk. Carl Rogers sier noe av det samme; empati, kongruens, og det å ha en ubetinget positiv aktelse for den jeg møter, er veldig viktige kvaliteter hvis møtet skal bli godt. Og, det ønsker jeg. Jeg vil at mine informanter skal føle seg ivaretatt, likeverdige, kjenne at de har tillit og at jeg gir dem anerkjennelse. At informantene får være ekspert på sin egen livsverden/opplevelse. Dette er elementer jeg finner i humanistisk rådgivningstradisjon. Innenfor humanismen er det også slik at valg og ansvar følger hverandre. De valg den enkelte tar, avgjør hvor meningsfylt livet blir. I så måte er konfirmasjon et viktig valg for mange. Informantene som konfirmerte seg i fjor, sa seg veldig godt fornøyd med valget. De ville ikke valgt annerledes. Erik H. Erikson sier noe om hvordan vi takler den ene fasen i livet, vil ha betydning for hvordan vi håndterer den neste. Fjorårskonfirmantene som jeg intervjuet, ville i så all ha taklet det valget bra, og

kanskje kommet styrket ut av akkurat den fasen i livet. Svarene av årets konfirmanter var ikke like klare og enstydige på om de har valgt rett. Nå er det viktig å være bevisst på aldersforskjellen på informantene. Ett år i ungdomstiden gjør noe med dem. De som konfirmerte seg i fjor, var mer reflekterte. Det merket jeg meg i intervjuene også, at informasjonen hadde et mer voksent og selvsikkert preg over seg. Det virket som årets konfirmanter virket litt mer usikker på seg selv og sine valg. Det behøver ikke bare være aldersrelatert. Det kan også være at informantene som konfirmerte seg i fjor, er ferdig med det valget, og kan derfor avgjøre om det var et bra eller dårlig valg. Informantene av årets konfirmanter vet jo ikke ennå hva det er som venter dem på dagen sin. De har fullført konfirmasjonsundervisningen, men den store dagen deres har de ikke opplevd. Jeg tror nok at den er signifikant i forhold til om de føler de har tatt det rette valg. Hun sier så den ene av informantene av årets konfirmanter: «Det skal bli spesielt å få prestehånden på hodet». Hvor spent vil ikke den jenta være på sin store dag?

Mitt utgangspunkt og tema er *ungdom og identitet*, med avgrensning til konfirmantaldre. Og, jeg undrer meg om ungdom er kulturelt frisatt, eller om det er noe/noen som påvirker dem i valget av kirkelig konfirmasjon? Jeg har valgt meg ut fire teoretikere som sier noe om hvordan ungdom lærer og utvikler seg, individuelt og i samspill med andre og miljøet rundt seg. Uri Bronfenbrenner sin teori tar utgangspunkt i menneskets utvikling i det samspillet det har til omgivelsene, også kalt utviklingsøkologi. (Johannessen 2010, s. 87) Bronfenbrenners teori fokuserer mye på mesonivået, som er relasjonen mellom individet og miljøet som er nærmest knyttet til den unge. Alle de fire teoretikerne mener at vi utvikler vår identitet i møte med andre. I boka «Utdanningsvalg» skriver Andreassen, Hovdenak og Swahn, om to identiteter. *Personlig identitet*: den personlige definisjonen av meg selv som person. *Og, sosial identitet eller gruppeidentitet*: hvilke sosiale grupper vi tilhører. Altså kan vi si at identitet er både relasjonell og situasjonell.

Jeg tenker at her spiller det faktisk en rolle hvordan jeg, som profesjonell, møter informantene mine. Det at jeg er bevisst på at informantene, også i møte med meg, utvikler sin identitet. Mine to mest signifikante funn i oppgaven, er at venner er gode samtalepartnere men ikke signifikant i selve valget av kirkelig konfirmasjon. Og, hvis det skulle være noen som påvirket valget deres, så var det besteforeldre, særlig bestemor. Så, hva sier det i forhold til teorien? Ungdom speiler seg i dem de møter, eller som Giddens sier det: «de konstruerer og rekonstruerer sin selvoppfattelse i lys av de impulser de får fra sine omgivelser».

Ziehe har produsert begrepet *kulturell frisetting*. Han mener vi fra ca. 1970 og til i dag, har brutt med det konvensjonelle. Ungdommer står i dag friere enn tidligere til å ta autonome valg. Livet er ikke lenger fastlagt i en biografisk bane. Identiteten kan prøves ut, forandres, tas tilbake og stiliseres. (Forebygging.no, udat.) Jeg er til dels enig med Ziehe. Mange ungdommer i dag har den friheten til å velge ut fra hva de selv ønsker, og ikke så mye hva som blir forventet at de skal velge. Identiteten bygges opp dynamisk, og mye på ungdommers egne premisser. Men, vi må også være bevisst på at det er, som Bronfenbrenner sier det i makronivået, noen direkte og noen indirekte påvirkninger. Alle fem informanter er sikker på at de har tatt autonome valg, de er kulturelt frisatt. Likevel kommer det fram at bestemor er signifikant. Og, tradisjon er et argument for å confirmere seg. Slik jeg ser fenomenet, så er det en blanding av autonomi og påvirkning. Det mener jeg kan støttes av de fire teoretikerne Bronfenbrenner, Giddens, Ziehe, og Erikson.

Men, hva er det som gjør at besteforeldre er signifikante? Og, ikke foreldre eller venner? Mine refleksjoner, er at besteforeldre-hjemmet er en *fri plass* for barn og unge. Her kan de komme og være *seg selv helt ut*; uten krav til kleskode, lekser, aktiviteter, frisyre, etc. Jeg tror ungdom finner det rommet som Eddi Eidsvåg snakket om hos besteforeldrene. Et rom der det er genuin og unik tid til hver især, og der de unge blir *sett* (i pedagogisk terminologi).

Metoden jeg har valgt i oppgaven for å få kunnskap fra informantene, er det kvalitative forskningsintervju med fenomenologisk tilnærming. Valg av metode betyr opprinnelig veien til målet. (Kvale & Brinkmann 2009 s. 199). Mitt mål er å få kunnskap om ungdom og identitetsdanning, og deres tanker om noe/noen påvirker dem i valg de tar. Da særlig valg av kirkelig konfirmasjon. Jeg ønsker kunnskap om informantenes subjektive opplevelser og erfaringer av valget (fenomenet).

Det var arbeidskrevende og tidkrevende å lage intervjuguiden. Men, det var absolutt et viktig verktøy i selve intervjuene. Og, jeg tenker at det var god utvikling og mye læring for min del å lage den. Det satte i gang tankeprosesser hos meg, da det gjaldt å finne de «rette» spørsmål ut i fra hvilken kunnskap jeg var ute etter å få fra informantene. Etter litt uformell snakk, startet jeg med innledende spørsmål. «Kan du si meg noe om»... «kan du fortelle om en situasjon...»(Brinkmann & Tanggaard 2012, s. 31). Oppfølgingsspørsmålene hadde mer sirkulær karakter, med fortolkende spørsmål. Når informantene sier at de ikke ble påvirket i valget av kirkelig konfirmasjon, fulgte jeg opp med; «du sier at valget ditt er tatt uten påvirkning fra noe/noen, er det riktig forstått?». «Hvis du hadde valgt, å ikke confirmere deg,

evt. tatt humanistisk konfirmasjon, tror du noen ville reagerer på det valget? I så fall, hvem tror du det ville vært? Jeg hadde stor nytte av de sirkulære spørsmålene.

Tenke seg til at *jeg* har satt i gang en forskningsprosess! Rent metaforisk har jeg under prosessen opplevd det som å være en detektiv! Fra forskningsspørsmål til intervju spørsmål, til så å vinne ny kunnskap fra informantene.

Her kommer det som har vært mest spennende i prosessen med denne oppgaven; informantenes livsverden! Jeg våger meg inn i andres liv. De våger noe enda større; å åpne seg å gi meg av sin kunnskap. Dele sin livsverden med meg. Jeg hører, ser og skriver ned det som informanten har å gi meg av sine tanker, drømmer, visjon... ja; *sin* virkelighet. Anders Lindseth holdt foredrag på høgskolen i Nesna i vår. Han snakket om å åpne et oppmerksomhetsrom. Hva skjer hvis jeg klarer å lage et slikt rom for informantene? Et rom der vi er til for hverandre, med tillit, respekt, anerkjennelse, likeverdighet, stille for hverandre, etc. Jeg som profesjonell har et særlig ansvar i så måte.

At informanten får tenke seg godt om før hun/han svarer, gir en viss sannsynlighet for at hun/han oppdager noe nytt- noe hun/han tidligere ikke har tenkt over. (Langslet 2002, s. 48)

Jeg må gi rom for stillheten slik at jeg lager en arena for gode refleksjoner, tid til å tenke gjennom og huske bestemte ting, og tid til å få snakke ut. Jeg tror jeg til tider klarte det. Jeg startet med det som vanlig er, nemlig å snakke om helt dagligdagse og nøytrale ting.

(Johannessen 2010, s. 175) Jeg fikk åpnet *rommet* slik at informanten fikk reflektert og sagt det han/hun ønsket. Jeg har fått masse ny kunnskap om ungdom, identitet, og valg av kirkelig konfirmasjon anno 2012-2013! Det var, og er for meg, så utrolig berikende at ungdommen stilte seg til min disposisjon og gav av seg selv, sine meninger, sine livshistorier sine tanker! Det kvalitative forskningsintervjuet er en forskningsmetode som gir privilegert tilgang til menneskers grunnleggende opplevelse av livsverdenen. (Kvale & Brinkmann 2009, s. 49) De er modige, de informantene! Og, jeg, er privilegert!

10 Avslutning

I denne oppgaven har jeg ønsket å få innblikk i konfirmantenes valg av kirkelig konfirmasjon. Tar de et valg ut i fra kulturell frisetting, eller er det noe/noen som påvirker dem? Dette har jeg undret på gjennom hele prosessen.

Teorien i oppgaven har vært relevant for meg. Både rådgivningstradisjonene, og teorien om ungdom og identitet. Venner er viktige samtalepartnere, og om noen påvirker valg, så er det besteforeldre. Dette var de to viktigste funnene i oppgaven, og det stemmer overens med teoretikerne Bronfenbrenner, Giddens, og Erikson. Vi er alle en del av et system/miljø.

Informantene mener likevel at de *egentlig* hadde et fritt valg. Ja, da kan man tro at det stemmer med Ziehe sin teori, de er kulturelt frisatt.

Jeg kan på ingen måte generalisere mine funn på grunnlag av så få informanter. Men, det er allikevel deres livsverden, deres oppfatning av fenomener som gir meg ny kunnskap. Jeg tenker at informantene ser på seg selv som kulturelt frisatt, og at de tar valget fra sin autonomi. Men, av ulike/ukjente grunner blir de også påvirket av særlig besteforeldre til valg av kirkelig konfirmasjon.

Oppgaven har vært en læreprosess, og jeg ser en nytteverdi i disse intervjuene. Jeg ønsker at vi (presten og jeg), ved hvert nytt konfirmantkull, kunne tilby en personlig samtale til hver konfirmant. En samtale på ca. 10-15 minutter, der vi kunne blitt litt kjent med hverandre og fått en relasjon før undervisningen tar til. Det møtet kan gi oss kunnskap om hverandre, og det kan være innovativt for menigheten. Innovasjonen kan gi kompetanseheving og fornyelse hos oss som leder konfirmantarbeidet i menigheten, til beste for kommende konfirmanter.

Det kan også sies som Nordstokke (2009, s. 81):

«Det er når kunnskap deles at fellesskapet styrkes og gis kraft til å møte krevende utfordringer»

Litteraturliste

- Andreassen, I. H., Hovdenak, S. S., Swahn, E. (2008). *Utdanningsvalg: identiteter og karriereveiledning*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Brinkmann, S., Tanggaard, L. (2012) *Kvalitative metoder*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Dalen, M. (2004) *Intervju som forskningsmetode- en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. (4. utg.), Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Forebygging. (udatert). Hentet 22. april 2013 fra <http://www.forebygging.no/en/Teori/Overordnede-perspektiver/Forebyggende-og-helsefremmende-arbeid---strategi-og-begrunnelse-for-metodevalg/Problemer-og-paradokser-i-forebyggende-arbeid/Nye-trender/>
- Johannessen, E., Kokkersvold, E., Vedeler, L. (2010). *Rådgivning*. (3. utg.), Oslo: Gyldendal Akademisk.
- *Klefbeck, J., Ogden, T. (2003) *Nettverk og økologi*. (2 Utg.), Oslo: Universitetsforlaget.
- *Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. (2. utg.), Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Langslet, G. J.(2002) *Løft for ledere*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- *Lovdata. (16. april 2013) Hentet 16. april 2013 fra <http://www.lovdata.no/all/tl-19810408-007-006.html#33>
- *Nielsen, F. S. (1996) *Nærmere kommer du ikke...* Bergen: Fagbokforlaget.
- Nordstokke, K. (2009) *Internasjonal diakoni 1: Diakoni- en kritisk lesebok*. Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Pring, T. (2005) *Research Methods in Communication Disorders*. London: Whurr Publisher.
- Rogers, Carl R. (2010). *The Interpersonal Relationship; The Core of Guidance*. (Volume Thirty-Two. 4, 1962) Nesna: Høgskolen i Nesna.

Skau, G. M. (2005) *Gode fagfolk vokser*. Oslo: Cappelens Forlag.

Store norske leksikon. (udatert). Hentet 8. april 2013 fra http://snl.no/Thomas_Ziehe

Vedlegg 1

Forespørsel om å delta i samtale/intervju i forbindelse med en Bachelor-oppgave.

NN februar 2013

Til NN

Jeg jobber som diakon i NN menighet, og er også student ved Høgskolen i Nesna.

Våren 2013 går med til å skrive en Bachelor i pedagogikk; Rådgivning 2.

Jeg ønsker å se litt nærmere på ungdom og identitet, og ungdommens valg av kirkelig konfirmasjon.

Jeg trenger konfirmanter som stiller opp i et intervju, og deler sine tanker rundt kirkelig konfirmasjon.

Intervjuene vil vare ca. 20-30 minutter, og vi kan sammen bli enige om tid og sted.

Uten konsekvenser og begrunnelse kan du trekke deg hvis du ser at dette ikke passer.

Opplysninger vil bli anonymisert, både navn og stedsnavn. Og, alt vil bli slettet når oppgaven er ferdig.

Dersom du kan tenke deg å være med på dette, kan du skrive navnet ditt nederst på siden.

Hvis du har noen spørsmål kan du ringe meg på xxxxxxxx, eller komme innom menighetshuset her på NN.

Oppgaven er meldt inn til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S.

Ja, jeg vil delta

Navn:.....

Telefon

Foreldre/foresatte.....

Vedlegg 2

Hei NN,

Prosjektet ditt vil omfattes av meldeplikt dersom det i løpet av prosjektperioden:

- foretas elektronisk behandling av personidentifiserbare opplysninger, eller
- dersom sensitive opplysninger systematiseres i et manuelt personregister.

Prosjektet vil f.eks. være meldepliktig dersom elektroniske lydopptak eller transkripsjoner inneholder direkte/indirekte personopplysninger. Prosjektet vil også være meldepliktig dersom manuelle intervjudata (f.eks. lydbånd eller papirnotater) merkes med navn eller kode som viser til navn - siden intervjuet her omhandler religiøs oppfatning (sensitive opplysninger).

Personopplysninger er opplysninger som kan knyttes til en enkeltperson, enten:

- direkte via navn,
- indirekte via kombinasjon av bakgrunnsopplysninger, f.eks. alder, kjønn, sted/skole/kirke el.
- eller via kode som viser til koblingsnøkkel (f.eks. navneliste).

Se vedlegg for mer informasjon om meldeplikten.

Uavhengig av om prosjektet er meldepliktig eller ikke, er det viktig å legge opp prosjektet slik at deltagelse oppleves frivillig for alle parter, og at belastningen ved å delta blir så liten som mulig for de involverte. Se gjerne NESH sine forskningsetiske retningslinjer:

<http://etikkom.episerverhotell.net/Documents/Publikasjoner-som-PDF/Forskningsetiske%20retningslinjer%20for%20samfunnsvitenskap,%20humaniora,%20ju ss%20og%20teologi%20%282006%29.pdf>

Håper det var til hjelp.

Ring meg gjerne dersom noe er uklart.

Vennlig hilsen
Inga Brautaset

Seniorrådgiver

Personvernombudet for forskning, NSD
Harald Hårfagres gate 29, 5007 BERGEN
Tlf. direkte: (+47) 55 58 26 35
Tlf. sentral: (+47) 55 58 81 80
www.nsd.uib.no/personvern

Vedlegg 3

Intervjuguide til prøveintervjuet:

Forsknings spørsmål	Intervju spørsmål
Er du tilfreds med valget: kirkelig konfirmasjon?	Kan du si litt om hvilke forventninger hadde du til kirkelig konfirmasjon?
	Hva var bra?
	Hva kunne vært annerledes?
	Hvordan reflekterte du deg fram til valget av kirkelig konfirmasjon?
	Hvilke andre personer tror du medvirket til ditt valg?
	Ville du valgt det samme igjen? Begrunn svaret!

Intervjuguide til årets konfirmanter

Forsknings spørsmål	Intervju spørsmål
Hvem/hva påvirker konfirmanter i valget av kirkelig konfirmasjon?	Kan du fortelle litt om din relasjon til kirken utenom konfirmasjonen?
	Hvilke forventninger har du til kirkelig konfirmasjon?
	Hvorfor har du valgt å konfirmere deg i kirken?
	Hvilke hensyn er viktig når du skal ta et slikt valg?
	Hvilke eieforhold har du til ditt valg?
	Hva er viktig for <i>deg</i> siden du valgte kirkelig konfirmasjon?
	Har valget av kirkelig konfirmasjon vært <i>det rette</i> for <i>deg</i> ? Begrunn svaret!